

Proiectele planurilor-cadru pentru învățământul liceal (frecvență/zi)

Poziția Camerei de Comerț Americane în România

Abstract

Noile planuri-cadru pentru învățământul liceal (frecvență/zi) reprezintă un prim pas ambițios și necesar în direcția reformei sistemului de învățământ pentru a crea un parcurs educațional predictibil și motivant, care să pregătească absolventul pentru succes în viața personală și pe piața muncii.

Camera de Comerț Americană în România (AmCham România) își exprimă susținerea pentru schimbarea de paradigmă în educație și prezintă câteva propuneri ce vizează mai ales dezvoltările curriculare ulterioare și implementarea eficace.

Proiectele planurilor-cadru pentru învățământul liceal (frecvență/zi)

Camera de Comerț Americană în România (AmCham România) susține schimbarea de paradigmă în educație, printr-o abordare bazată pe cercetarea științifică robustă și plasarea elevului în centrul activității de predare-învățare. Comunitatea de afaceri pe care o reprezentăm își exprimă susținerea pentru proiectul de reformare a planurilor-cadru și aprecierea față de deschiderea către dialog și transparență demonstrată de întreg procesul de consultare publică.

Apreciem ambiția proiectului și credem în fezabilitatea acestuia. Considerăm că ar fi valoros dacă, în spiritul schimbării de paradigmă propuse de Ministerul Educației și Cercetării (MEC), vor fi avute în vedere și următoarele sugestii, care vizează mai ales dezvoltările curriculare ulterioare și implementarea eficace.

- Deși competența digitală este menționată, recomandăm încorporarea modulelor sau cursurilor specifice de **alfabetizare și cetățenie digitală**, inclusiv gândire critică privind conținutul online, utilizarea etică a tehnologiei și securitatea cibernetică. Având în vedere dependența de tehnologie în toate aspectele vieții, aceste competențe sunt vitale pentru succesul viitor și pentru a deveni cetățeni digitali activi și informați.
- Recomandăm acordarea unei atenții speciale **cultivării creativității, inovării și gândirii de design (design thinking)**, lucru care ar putea fi realizat prin proiecte specifice, concursuri sau cursuri opționale care să încurajeze elevii să gândească în afara cadrului (curricular), să dezvolte idei originale și să rezolve problemele în moduri noi și inventive.
- Având în vedere că **educația pentru sănătate** a lipsit timp de mai multe generații în România, susținem prioritizarea acestei discipline în curriculumul educațional. Aceasta ar trebui să se bazeze pe un program atractiv și bine structurat, care să includă capitole esențiale privind sănătatea publică, prevenția și educația pentru un stil de viață sănătos. O abordare timpurie a unor aspecte fundamentale precum nutriția, igiena, vaccinarea, sănătatea mintală și donarea de sânge ar contribui semnificativ la formarea și consolidarea unei culturi a sănătății în rândul elevilor.
- În timp ce orientarea în carieră și antreprenoriatul sunt incluse, curriculumul ar putea beneficia de **module suplimentare privind abilitățile practice de viață** precum gestionarea finanțelor personale, alfabetizarea juridică de bază și sănătatea și bunăstarea, ceea ce i-ar ajuta pe tineri să facă alegeri (mai) bune în viață.
- În ceea ce privește **educația antreprenorială**, aducem în atenție următoarele propuneri:
 - o În cazul în care, la nivelul MEC se va lua decizia păstrării disciplinei „Educație antreprenorială”, în trunchiul comun, este importantă specializarea concretă pentru conținuturile unui astfel de curriculum cu accent pe componenta practică, sau schimbarea curriculumului de antreprenoriat în mod radical, respectiv a conținuturilor educaționale și a manualelor existente pentru această disciplină, pentru a îmbina echilibrat aspectele teoretice cu cele practice.
 - o În cazul în care se decide păstrarea disciplinei „Educația antreprenorială” doar ca disciplină opțională, modalitate abordată și în alte țări europene, recomandăm păstrarea posibilității ca profesorii să își poată alege, suplimentar, și alte conținuturi moderne.
- Recomandăm, de asemenea, **consolidarea educației civice** pentru a promova aprecierea, implicarea, proprietatea și grija pentru facilitățile publice și private. Referitor la aspectele care țin de educația civică, recomandăm și abordarea unor subiecte privind modul în care prevederile **Constituției României** se reflectă în societate și în viața de zi cu zi.
- Documentul pus în dezbatere publică menționează că istoria științei ar trebui să integreze contribuțiile femeilor și ale minorităților. Este important să se integreze perspective diverse mai largi în întregul curriculum, ceea ce ar oferi elevilor **o diversitate de puncte de vedere**

culturale, etnice și sociale în timpul orelor de istorie, literatură și arte, creând un mediu de învățare mai incluziv.

Potențiale provocări și propuneri de soluții

Prezentăm, în cele ce urmează, perspectiva AmCham România asupra unor potențiale provocări majore și a modului în care acestea ar putea fi gestionate și depășite:

Presiunea adusă de autonomie și de nevoia de a asuma real responsabilități la nivelul felului în care este configurat Curriculumul la decizia elevului din oferta școlii (CDEOȘ)

Considerăm că este esențial ca directorii, în colaborare cu profesorii și comunitatea școlară, să identifice disciplinele opționale care răspund cel mai bine nevoilor elevilor și comunității locale deservită de școală și să le integreze în oferta educațională a școlii. Deși planurile-cadru actuale permit, în principiu, alocarea a până la 8 ore pentru discipline opționale, există posibilele limitări impuse la nivelul inspectoratelor școlare județene, care pot reduce acest număr la 5 ore, din motive de optimizare. În acest context, suntem de părere că este extrem de utilă dezvoltarea unei structuri de sprijin eficientă, în special pentru școlile care se confruntă cu provocări sau pentru cele cu un management școlar în curs de dezvoltare. Această structură ar putea include:

- ghiduri de bune practici cu exemple concrete și adaptabile specificului fiecărei școli,
- modele de planuri opționale, ușor de personalizat,
- programe de mentorat, în care directori cu experiență în curriculum descentralizat să ofere îndrumare colegilor, inclusiv prin colaborări cu școli private,
- programe de formare continuă, urmate de sesiuni de mentorat și supervizare.

Provocări legate de infrastructură și riscul de a adânci inechitatea sistemică

O ofertă educațională diversificată necesită spații adecvate – laboratoare, săli pentru activități specifice și resurse educaționale corespunzătoare. Unele școli pot întâmpina dificultăți în organizarea noilor discipline din lipsă de spațiu sau echipamente, ceea ce pune presiune pe bugetele locale. Diferențele dintre școli vor deveni și mai accentuate – cele care au sprijin din partea autorităților locale vor putea oferi mai multe discipline opționale, în timp ce altele vor fi limitate de resursele financiare disponibile. Pe termen mediu și lung este necesar să schimbăm abordarea, în linie cu investițiile finanțate prin Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), ceea ce include echiparea campusurilor școlare cu dotări corespunzătoare (laboratoare, sală de sport, ateliere etc) și cu resursă umană de calitate, dar și flexibilizarea accesului experților din mediul antreprenorial/de afaceri la sprijinirea unor zone de inovație și de performanță în școli.

Flexibilitate și responsabilitate în alocarea resurselor umane și financiare

Directorii de școli trebuie să gestioneze resursa umană într-un mod mult mai complex decât cel cu care sunt familiarizați, având în vedere posibilele schimbări în normele profesorilor, dar și nevoia de specialiști pentru noile discipline. Trebuie să existe garanția că deciziile privind planurile-cadru sunt luate în interesul elevilor și nu pentru reducerea costurilor din sistem, altfel există riscul de neîncredere și rezistență din partea profesorilor și părinților. Câteva inițiative care ar putea ajuta în acest sens ar fi:

- mentorat pentru directori în efortul de a gândi o ofertă a școlii care să fie în interesul elevilor și care să țină cont de toate variabilele - resursa umană existentă, specificul local, nevoile de pe piața muncii/angajabilitatea, nivelul de implicare și resursele UAT-urilor,
- opțiuni clare, accesibile, de înaltă calitate, pentru specializare/conversie profesională pentru cadrele didactice.

Unii directori propun ca școlile să aibă libertatea de a alege nivelul de inovație al planului-cadru, în funcție de sprijinul pe care îl primesc din partea autorităților locale sau altor parteneri educaționali. O astfel de abordare ar permite școlilor care beneficiază de finanțare și infrastructură mai bune să adopte planuri mai inovatoare, fără ca celelalte să fie constrânse să implementeze schimbări pentru care nu dispun de resurse.

Provocări în implementarea riguroasă a schimbării: de la strategia de dezvoltare instituțională, la planificare și monitorizare, până la comunicarea cu părinții și profesorii

Printre provocările pe care le-am identificat și care pot reprezenta riscuri pentru implementarea schimbărilor propuse prin planurile-cadru se numără:

- nivelul extrem de scăzut de colaborare și de încredere la nivelul ecosistemului educațional (elevi, părinți, profesori, autorități locale),
- lipsa de claritate privind strategia și indicatorii de impact asumați responsabil de către toți actorii relevanți,
- nivelul adesea foarte scăzut de înțelegere a rolului real al școlii (care nu e acela de a asigura norme didactice/locuri de muncă pentru profesori),
- nivelul adesea foarte scăzut al competențelor de comunicare, gestionare a conflictelor, respectiv gândire strategică ale multor directori de școli.

Pe termen scurt, pentru echipele de conducere ale liceelor, recomandăm crearea unor experiențe practice de învățare, de tip colaborativ, concentrate pe diversele componente ale schimbării aduse de planurile-cadru: strategie – oferta educațională, planificarea schimbării – proces cu etape clare, care să ofere predictibilitate și claritate celorlalți actori, strategie de comunicare și de sprijin diferențiată pentru profesori, elevi, părinți, autorități.

Pe termen mediu și lung, recomandăm profesionalizarea managementului școlar: de la profilul de competențe, la traseul de carieră, formarea specifică, accesul la funcția managerială, managementul carierei și al performanței profesionale, cu sprijin din partea mediului de afaceri (prin, spre exemplu, consilii școlare, colaborarea cu specialiști în resurse umane în procesele de selecție, formarea profesională și programe de mentorat).

Concluzie

Noile planuri-cadru reprezintă un prim pas ambițios și necesar în direcția reformei sistemului de învățământ din România și oferă premisele realizării unui parcurs educațional predictibil și motivant, care să pregătească absolventul pentru succes în viața personală și pe piața muncii.

AmCham România susține noua abordare propusă de MEC, precum și principiile care au stat la baza realizării propunerilor privind noile planuri-cadru pentru liceu, multe dintre schimbările avute în vedere fiind susținute, de-a lungul timpului și de comunitatea de afaceri reprezentantă de AmCham România.